

ಕಾಡಿನ ಬೆಂಕಿ ಮುತ್ತುಗ

‘ಮುತ್ತುಗದ ಹೂವು ಮಲ್ಲಿಗೆಯೇ? ಅತ್ತಿಯ ಹಣ್ಣು ಅಂಜೂರವೇ?’ ಎಂಬ ಹಾಡು ಯಾರಿಗೆ ನೆನಪಿಲ್ಲ? ಮುತ್ತುಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪರಿಚಿತ. ತೀರಾ ಇತ್ತೀಚಿನ ತಲೆಮಾರಿನವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಮದುವೆ ಮನೆ, ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮುತ್ತುಗದ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಡವರೇ. ಆದರೂ ಇತರ ಅನೇಕ ಮರಗಳಿಗಿಂತ ಮುಂದಾಗಿ ಅವಗಣನೆಗೆ ಈಡಾದ ಮರ ಎಂದರೆ ಮುತ್ತುಗ.

ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಮುತ್ತುಗಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಮುಡಿಯೇರದ ಹೂವು ಮುತ್ತುಗ. ಆದರೂ, ಮುತ್ತುಗದ ಹಿರಿಮೆ ಸುಲಭಕ್ಕೆ ಕಡೆಗಣಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮೂರಲೆಗಳು ಕೂಡಿದಂತಹ ಜೋಡಣೆಯಿಂದ ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಮುತ್ತುಗವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. **Butea Monosperma** ಇದರ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹೆಸರು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ‘ಬ್ರಹ್ಮವೃಕ್ಷ’ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಎಲೆಗಳು ಒಣಗಿದಾಗಲೂ, ನೀರಲ್ಲಿ ನೆನೆದಾಗಲೂ ಹರಿಯದೆ ಮುದುಡದೆ ನಮಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಸುತ್ತಿ ಬಳಸಲು ಬರುತ್ತದೆ.

ಮುತ್ತುಗದ ಎಲೆಯನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹಂಚಿಕಡ್ಡಿ ಚುಚ್ಚಿ ತಟ್ಟಿಯಂತೆ ದುಂಡನೆ ಆಕಾರ ಮಾಡಿ ಒಮ್ಮೆ ಸುತ್ತಿಟ್ಟರೆ ಬಹಳ ದಿನವಾದರೂ ಕೆಡದೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಬಳಸಿದ ನಂತರ ತ್ಯಾಜ್ಯವಾಗದೆ ಗೊಬ್ಬರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗಲೂ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಮುತ್ತುಗದ ಎಲೆ ಬಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತಾರಾದರೂ ತಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮುತ್ತುಗದ ಎಲೆ ಬಳಕೆ ಈಗ ವಿರಳ. ‘ಎಂಜಲಾಗದ ತಟ್ಟಿ’ ಎಂದು ಮುತ್ತುಗದ ಎಲೆಯೂಟ, ಬಾಳೆಎಲೆ ಊಟ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ, ಈಗ ಬಾಳೆ ಎಲೆ ಊಟ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿದೆ. ಮುಂದೆ ಪ್ರಾಸ್ಥಿಕ ತಟ್ಟಿ ಊಟ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯಬಹುದು.

ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಲೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಎದ್ದು ಹೊಡೆಯುವ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಮುತ್ತುಗದ ಹೂವಿನದ್ದು ಉಜ್ವಲ ಕೇಸರಿ ಬಣ್ಣ. ಮೇಲುಖಿವಾಗಿ ಉರಿಯುವ ಜ್ವಾಲೆಯದ್ದೇ ಆಕಾರ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ **Flame of the forest** - ‘ಕಾಡಿನ ಬೆಂಕಿ’ ಎಂದು

ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಎಲೆಯುದುರಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ವಾಲೆಯಂತೆ ಉಜ್ವಲಿಸುವ ಹೂಗಳಷ್ಟನ್ನೇ ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲುವ, ಬಹೂಪಯೋಗಿಯಾಗಿ ಮುತ್ತುಗದ ಮರ, ಕಾಲ ಸರಿದಂತೆ ಕಡೆಗಣನೆಗೊಳಗಾದ ಮರಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರಿದೆ.

■ ವಿಸು ಗಂಗೆ

ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬೂರಲು ಹೂಗಳಂತೆ ಮುತ್ತುಗವೂ ಪರಾಗಸ್ಪರ್ಶಕ್ಕೆ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಕುಳಿತು ಮಕರಂದ ಹೀರಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಹೂವಿನ ಪಕಳೆಗಳು ಬಲಯುತವಾಗಿವೆ. ಹೂವು ಬಿಟ್ಟಾಗ ಗಿಳಿ, ಪಿಕ್ಕಾರ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಹಕ್ಕಿಗಳು ಮಕರಂದ ಹೀರುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ಮುತ್ತುಗದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ, ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ಹೂವು ಬಿಡುವ ಬಗೆಯೂ ಇದೆ. ಬಿಳಿ ಮುತ್ತುಗ ಅನೇಕ ಔಷಧಿಗಳಿಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಅತ್ಯಂತ ವಿರಳ. ನಮ್ಮ ತೋಟದಲ್ಲಿರುವ, 7 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹಾಕಿದ ಬಿಳಿ ಮುತ್ತುಗದ ಸಸಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಮೂರಡಿಯೂ ಬೆಳೆಯದೆ ಅದರ ವಿನಾಶದ ಒಂದು ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳುವಂತೆ ನಿಂತಿವೆ.

ನಮ್ಮ ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ಮುತ್ತುಗವನ್ನು ಬಳಗೊಂಡ ಕಥೆಯೊಂದನ್ನು ಅಪ್ಪ ಹೇಳಿದ್ದರು.

ಒಂದು ಊರಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಮದುವೆಯಾದ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಗಂಡ ಅವಿಧ್ಯಾವಂತ. ಹೆಂಡತಿ ಜಾಣೆ. ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ವಿಧ್ಯಾವಂತನಾಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುತ್ತುಗದ ಮರ ಹೂವರಳಿಸಿ ನಿಂತಿತ್ತಂತೆ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಗಂಡನು, ‘ಆಹಾ! ಆ ಮುತ್ತುಗದ ಮರ ನೋಡು, ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೂವು ಬಿಟ್ಟಿದೆ’ ಎಂದನಂತೆ. ಅದಕ್ಕವಳು, ‘ಹೌದು ಕಣ್ಣೀ, ಥೇಟ್ ನಿಮ್ಮಂತೆಯೇ’ ಎಂದಳಂತೆ. ಗಂಡನು ಋಷಿಯಿಂದ, ‘ಹೌದೇ, ನಾನು ಅಷ್ಟು ಸುಂದರನೇ!’ ಅಂದಾಗ ಅವಳು, ‘ಹೌದು ಕಣ್ಣೀ, ಮುತ್ತುಗದ ಹೂವು ತುಂಬಾ ಚೆಂದ ಇದ್ದರೂ ಸುವಾಸನೆ ಇಲ್ಲ, ನೀವು ಕೂಡ ತುಂಬಾ ಚೆಂದ ಇದ್ದರೂ ವಿದ್ಯೆ, ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲ’ ಎಂದಳಂತೆ. ಈ ಮಾತಿನಿಂದ ಎಚ್ಚಿತ್ತ ಗಂಡನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿತು ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿ ಕಲಿತು ಉತ್ತಮ ಎನಿಸಿಕೊಂಡನಂತೆ. ಹೀಗೇ ನಮ್ಮ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ, ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ, ಊಟದ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ, ಭಾರತ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಇದ್ದ ಮುತ್ತುಗ ಈಗ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಅನ್ನುವಂತಾಗಿದೆ.

ಮುತ್ತುಗದ ಹೂವು ಹೆಚ್ಚು ಬಿಟ್ಟರೆ ಆ ವರ್ಷ ಮಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಒಂದು ಕಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೀಜವಾದರೆ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಎಂದೂ, ಎರಡು ಮೂರು ಬೀಜವಾದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಎಂದೂ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ದಪ್ಪನೆಯ ಹುರುಳಿ ಬೀಜದಂತೆ ಇರುವ ಮುತ್ತುಗದ ಬೀಜ ಹಾಕಿದರೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆಯುತ್ತದೆ. ದನಕರುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇದರ ಎಲೆ ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಬೇಲಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾಳಜಿ ನೀಡದೇ ಬೆಳೆಸಬಹುದು. ಈ ಮರಗಳನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಗೇಟೆಡ್ಡ್ ಸಮುದಾಯ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಆಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿ ರಸ್ತೆ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿರುವುದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ನೋಡಿದ್ದು, ಸ್ವಲ್ಪ ಗಮನಹರಿಸಿದರೆ ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಬೆಳೆಯಬಹುದಾದ ಮುತ್ತುಗದ ಜ್ವಾಲೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಬಹುದು.

ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ: feedback@sudha.co.in